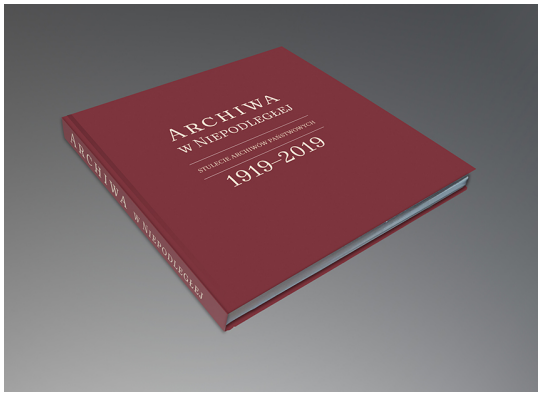

Obchody 100. rocznicy utworzenia archiwów państwowych, zaplanowane na 2019 rok, objął Patronatem Narodowym Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda w Stulecie Odzyskania Niepodległości. Patronat Narodowy Prezydenta oraz Patronat Honorowy Wiceprezesa Rady Ministrów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego prof. Piotra Glińskiego otrzymała także jubileuszowa publikacja „Archiwa w Niepodległej 1919-2019. Stulecie Archiwów Państwowych", wydana przez Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych. Jej pomysłodawcą i redaktorem naukowym jest dr Ewa Rosowska, która zadbała o wysoki poziom merytoryczny i elegancką szatę graficzną.
Publikacja ma dwie części, poprzedzone listami gratulacyjnymi Prezydenta RP Andrzeja Dudy i Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Piotra Glińskiego oraz cytatami wypowiedzi autorytetów w dziedzinie archiwistyki – dr. Antoniego Rybarskiego i prof. Stanisława Ptaszyckiego. Pierwsza część, HISTORIA, zawiera teksty naukowe przygotowane przez znakomitych specjalistów wywodzących się z różnych środowisk. „Powstanie i rozwój sieci archiwów państwowych i naczelnych organów archiwalnych w niepodległej Polsce" przypomniała prof. Irena Mamczak-Gadkowska z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. „Polską myśl archiwalną okresu międzywojennego w powszechnym dyskursie archiwistycznym" przedstawił prof. Waldemar Chorążyczewski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Zagadnieniu „Archiwa polskie w latach 1918-1939 we współpracy międzynarodowej – problem rewindykacji i nie tylko" przyjrzał się prof. Władysław Stępniak, członek Komitetu Nauk Historycznych Polskiej akademii Nauk. „Prawo archiwalne II Rzeczypospolitej" omówił zaś prof. Marek Konstankiewicz z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Wszystkie teksty, z konieczności, prezentują wspomniane zagadnienia w sposób syntetyczny, wzbogacone są jednak o bogate przypisy, pozwalające na dotarcie do materiałów związanych z omawianymi tematami. Do całości sporządzone zostało również zestawienie bibliograficzne – z podziałem na źródła i publikacje.

Bibliografia obejmuje także materiały wykorzystane w drugiej części – ARCHIWIŚCI, ARCHIWA, ARCHIWALIA. Ewa Rosowska przedstawiła w niej reprodukcje ok. 80 dokumentów, opatrując je szerokimi opisami tematyki i kontekstu historycznego oraz danymi o miejscu przechowywania dokumentów, rycin, planów i fotografii. Jako pierwszy, zaprezentowany został, po raz pierwszy w wydawnictwie, Reskrypt Rady Regencyjnej z dnia 31 lipca 1918 r. o

organizacji archiwów państwowych i opiece nad archiwaliami, przechowywany w Archiwum Akt Nowych. Z tego samego archiwum pochodzi także reprodukowany Dekret z dnia 7 lutego 1919 r. o organizacji archiwów państwowych i opiece nad archiwaliami. Najwięcej ilustracji to fotografie znamienitych archiwistów, zasłużonych dla budowy polskich archiwów i archiwistyki, a ostatnią stanowi reprodukcja rysunku Janiny Czerwijowskiej, przedstawiającego Piotra Bańkowskiego. Wybór materiałów ilustracyjnych możliwy był dzięki kwerendzie przeprowadzonej we wszystkich archiwach państwowych i kilku innych instytucjach przechowujących źródła do dziejów archiwów w dwudziestoleciu międzywojennym. Publikacja będzie prezentowana w trakcie gali jubileuszowej zaplanowanej na 7 lutego 2019 r.

Anna Laszuk
NDAP